

Aan het college van B&W
T.a.v.: wethouder Bonte en wethouder Kurvers
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Rotterdam, 29 juni 2020

BETREFT: Communicatie met de bewoners over de verduurzaming en het aardgasvrij maken van de woningen in de gemeente Rotterdam

Geachte heren Bonte en Kurvers,

In onze brief van 4 februari 2020 hebben wij gereageerd op het Rotterdams Klimaatakkoord. In de brief stelden wij een omslag in denken voor, een informatie-brengplicht van de gemeente naar de burger in plaats van het haalrecht van de burger als het gaat om het verduurzamen van de particuliere woningmarkt, zo'n 200.000 huishoudens. Concreet stelden wij in die brief voor om een wijk of postcodegebied te voorzien van een trekker vanuit de gemeente die de woningeigenaren meeneemt in het proces van verduurzamen. Bent u het met dit plan eens? Waarom wel of niet? En wat is anders uw plan om het particuliere woningbezit binnen 5 jaar te verduurzamen? Wij wachten nog op een formeel antwoord op die betreffende brief (zie bijlage 1).

Wel zijn we naar aanleiding van de brief in gesprek gegaan met uw beleidsambtenaren Laura Melkert en Alexander van Steenderen. In dit gesprek bleek dat de uitvoering 'vooruit liep op het te vormen beleid'. Het was ook niet helemaal zeker dat de wijken die zijn aangewezen als eerste ter hand zouden worden genomen in de energietransitie. Daarnaast spelen nog afwegingen over welke alternatieve bronnen voor aardgas beschikbaar zijn, nog kunnen komen en geschikt zijn. Wij interpreteren dit als volgt: De gemeente is nog aan het zoeken naar haar weg en naar haar rol hierin.

Focus voor het Burgerpanel op dit onderwerp blijft in ieder geval de informatieverstrekking vanuit de gemeente richting de woningeigenaren. Die informatievoorziening moet helder zijn:

- de communicatie over de planning en aanpak vereist één aanspreekpunt;
- de toegang tot de informatie en het aanspreekpunt moet laagdrempelig zijn;
- de uitvoering moet overzichtelijk en begrijpelijk gepresenteerd worden;
- en de verantwoordelijkheden - wie draagt welke lasten, de gemeente of de burger? - moeten rechtvaardig verdeeld zijn. Hierbij moet de deelname van de burger aantrekkelijk worden gemaakt door middel van het verstrekken van een subsidie.

Uit onze enquête onder 'de vrienden van het Burgerpanel' (¹) blijkt namelijk dat hierover nog veel onduidelijkheid heerst. Een korte samenvatting van de belangrijkste reacties van de respondenten:

- 55% is bekend met de verduurzamingsplannen van de gemeente
- 52% vindt het belangrijk dat alle woningen van het aardgas af gaan
- 48% vindt de plannen van de gemeente zeer ambitieus dan wel ambitieus: 40% vindt de ambitie 'neutraal'
- 85% van de respondenten gaven aan GEEN informatie van de gemeente te hebben ontvangen over het aardgasvrij maken van hun woning:
- Van de 15% die wel geïnformeerd zijn door de gemeente hebben de meesten hun informatie verkregen bij de stadswinkel of – in mindere mate - via een folder of flyer.
- Slechts 5% vindt dat ze goed of redelijk zijn geïnformeerd over wat van hen wordt verwacht. 78% geeft aan totaal niet of nauwelijks te zijn geïnformeerd door de gemeente.
- Slechts 2% weet waar zij extra informatie kunnen krijgen van de gemeente als zij binnenkort aan de slag willen om van het gas af te gaan, 52% totaal niet of nauwelijks.
- Slechts 3% zal zeer waarschijnlijk op korte termijn concreet aan de slag gaan: 45% zal daar waarschijnlijk niet toe aanzetten.

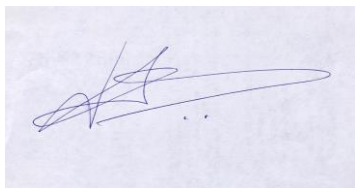
De respondenten verwachten een grote actieve rol van de gemeente – de hoofdrol - en dan met name: communiceren, informeren, ondersteunen en een vergoeding bieden. U leest de volledige uitslag van de enquête terug in bijlage 2 bij dit document.

Naar aanleiding van onze enquête, het gesprek met de beleidsambtenaren en onze vorige brief stellen we daarom de volgende vragen:

- **Wat vindt u van de suggestie de transitie per buurt/wijk aan te pakken?**
- **Hoe presenteert u uw plannen aan woningeigenaren als het gaat om het aardgasvrij maken van hun woning?**
- **Hoe gaat dit plan uitgevoerd worden? Waar, wanneer, hoe en door wie?**
- **Wat verwacht de gemeente van de woningeigenaren? En wat mogen woningeigenaren van de gemeente verwachten?**

Wij zijn benieuwd naar uw reactie en hopen op een concreet antwoord op bovenstaande vragen. En uiteraard kijken wij ook nog uit naar een reactie op onze eerste brief van 4 februari.

Met duurzame groet,
namens het Burgerpanel Rotterdam,

Herman Groeneveld,
Voorzitter Burgerpanel Rotterdam

cc: Esther Bakker (cluster Dienstverlening), Alex van Steenderen (Stadsbeheer)

---

¹ Wij zijn voornemens eens in het half jaar een (vervolg)enquête uit te zetten om de ontwikkelingen te kunnen volgen.

Aan het college van B&W
T.a.v.: wethouder Bonte en wethouder Kurvers
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Rotterdam, 4 februari 2020

Edelachtbare heren Bonte en Kurvers,

Met grote interesse heeft het Burgerpanel Rotterdam de ontwikkeling en presentatie van het Rotterdams Klimaatakkoord gevolgd. Met betrokkenheid hebben we geparticipeerd in de eraan voorafgaande inventarisaties. Nu de uitkomst voor ons ligt, willen we graag een reactie geven. Wij beperken ons tot het hoofdstuk 'Gebouwde Omgeving'. Dat als logisch vervolg op ons advies van 12 juni 2018 met de titel 'Duurzaam wonen in Rotterdam' en uw reactie daarop in een brief van 6 december 2018 (beide bijgevoegd).

Net als veel andere Rotterdammers maakt het Burgerpanel zich zorgen over de gevolgen van klimaatverandering. En net als u, meneer Bonte, zijn wij van mening dat het klimaatakkoord een keerpunt kan zijn in de verduurzaming van Rotterdam. In dat perspectief maken wij ons zorgen over de teksten in de klimaatdeals 8 tot en met 18 uit het Rotterdams Klimaatakkoord. Zonder volledig te willen zijn, lezen we in die klimaatdeals 8 tot en met 18 teksten als: *in 2045, heeft de intentie, te onderzoeken, gekeken wordt, streven naar, aansluiten bij andere onderzoeken, zich inspannen* etc etc. Zoals gezegd, deze formuleringen baren ons grote zorg. In uw hiervoor gememoreerde antwoord op ons advies van 12 juni 2018 en uw reactie daarop van 6 december 2018 komen we ook zinsneden tegen, die geen concrete actie in zich hebben. Een enkel voorbeeld: (...) Een aandachtspunt, dat we zeker oppakken. (...) Een aanbeveling, die wij oppakken, waarbij (...), (...) krijgt daarin zeker een plek.

Dit overziende brengt ons bij de vraag welke concrete middelen u hebt om de klimaatdeals 8 tot en met 18 tot feitelijke actie te laten komen en wanneer u bereid bent om deze middelen in te zetten? Naast een onduidelijk beeld voor wat betreft concrete maatregelen, blijft onze zorg over het ontzorgen van de individuele woningeigenaar bestaan. Wij begrijpen de strategie van het maken van grote en snelle slagen door blokken (sociale) huurwoningen te laten verduurzamen. Sommigen noemen dat 'laaghangend fruit'. Door dat te plukken, zijn er grote stappen te zetten.

Wij vragen uw bijzondere aandacht voor de ongeveer 200.000 andere woningen (individuele woningeigenaren en leden van 'kleine' VVE's). Voor velen in deze doelgroep is de energietransitie (nog) geen issue ⁽¹⁾. Hoe vindt deze groep van particuliere bewoners/eigenaren de weg in een wereld die nog volop in ontwikkeling is? Hoe vindt deze groep zijn weg in het verduurzamingswoud dat wordt gevormd door subsidieverleners, gemeente, netwerkbeheerders, energie-aanbieders, isolatiebedrijven, alternatieve energiebronnen, installateurs en een veelheid van elkaar bestrijdende opinies?

1. *Gebeurd: Een bewoner probeert medebewoners te motiveren naar een vergadering van de VVE te komen: "Voor het agendapunt verduurzaming en energietransitie is bewonersparticipatie van groot belang". De reactie? "Heb je iets gesnoven of zo? Je praat zo raar."*

Hier heerst keuzestress met vragen als:

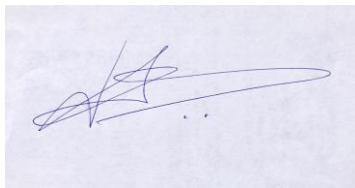
- Hoe moet ik, zonder kennis van zaken, bepalen wat ik moet doen?
- Hoe moet ik, zonder kennis van zaken, hierin prioriteren?
- Hoe moet ik, zonder kennis van zaken, de meest geschikte leverancier vinden?
- Hoe moet ik, zonder kennis van zaken, onderzoeken welke subsidies er zijn en onder welke voorwaarden?
- Hoe moet ik, zonder kennis van zaken, toezicht houden op de uitvoering/aanleg/werkzaamheden?

Niet elke straat, buurt, wijk heeft voldoende intellectuele cohesie om deze processen zelf te trekken. Het is buitengewoon complex om particulieren eigenaren/bewoners mee krijgen in verduurzaming en energietransitie. Deze doelgroep is blijkens ons eerdere onderzoek alleen aan te zetten tot handelen als ze verleid en ontzorgd wordt. Daarvoor moet er wat te bieden zijn. En dat is er. In klimaatdeal 15 lezen wij, dat Ressoort Wonen op Rozenburg trekker wil zijn om particuliere woningen, die aanpalen aan hun bezit mee te nemen in de energietransitie. In onze opinie een gouden kans bij het ontzorgen van bezorgde Rotterdammers.

Ons voorstel is, dat u organiseert dat er per buurt, wijk, postcodegebied een organisatie komt, die de trekker is om particuliere woningen mee te nemen in het proces van verduurzaming en energietransitie. Een omslag in denken: van een haalrecht van de burger naar een brengplicht door of namens u. Bent u dat met ons eens? Wij denken van ja en vragen u wanneer en hoe u dit gaat implementeren?

Zo niet, wat is dan uw plan om het particuliere woningbezit binnen 5 jaar te verduurzamen. Wat zijn de consequentie als men niet meedoet? En wat zijn de voordelen als men wel meedoet?

Met duurzame groet,
namens het Burgerpanel Rotterdam,

Herman Groeneveld,
Voorzitter Burgerpanel Rotterdam

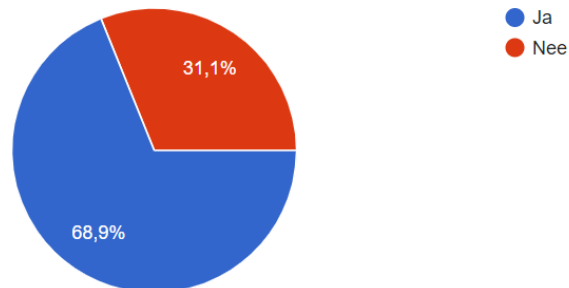
cc: Esther Bakker (cluster Dienstverlening), Alex Moret (Voorzitter Klimaattafel), Sander van Beurden (manager Klimaatakkoord Rotterdam)

BIJLAGE 2: RESULTATEN MINI-ENQUETE BURGERPANEL ROTTERDAM 'VAN HET GAS AF'

Gas Ja / Nee

1.0 Is uw woning aangesloten op het aardgasnet?

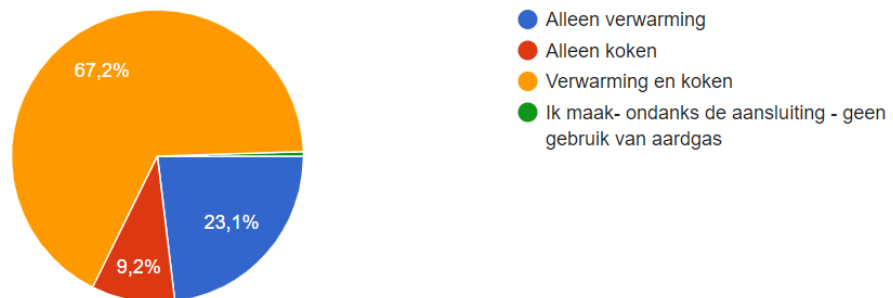
283 antwoorden

Het eerste gedeelte van de vragenlijst gaat over uw gebruik van gas

1.1 Op welke wijze maakt u gebruik van aardgas?

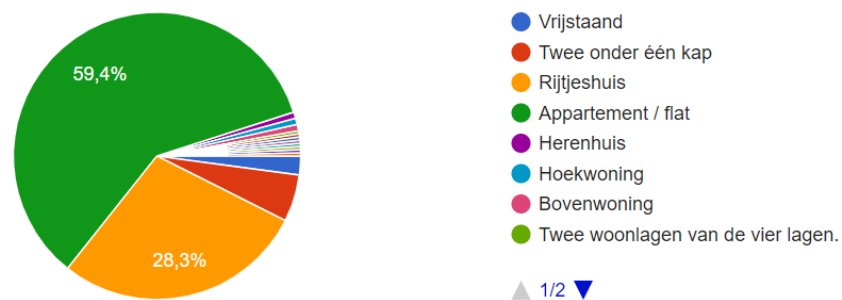
195 antwoorden

Vervolg deel 1 : de kenmerken/ omschrijving van het huis/ de woning waarin u daadwerkelijk woonachtig bent

1.2 Welke beschrijving past het beste voor het huis/ de woning waarin u op dit ogenblik daadwerkelijk woonachtig bent?"

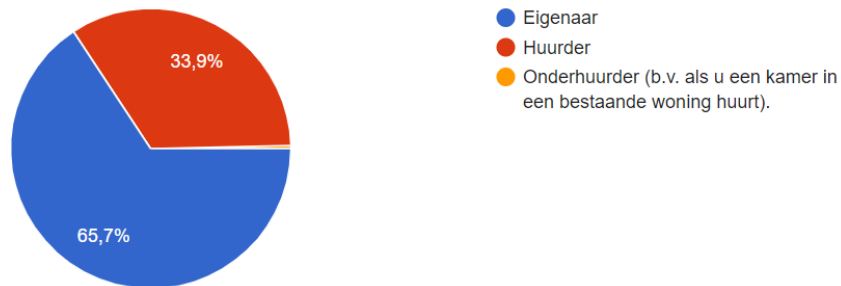
283 antwoorden

BIJLAGE 2: RESULTATEN MINI-ENQUETE BURGERPANEL ROTTERDAM 'VAN HET GAS AF'

1.3 Bent u eigenaar of huurder van deze woning

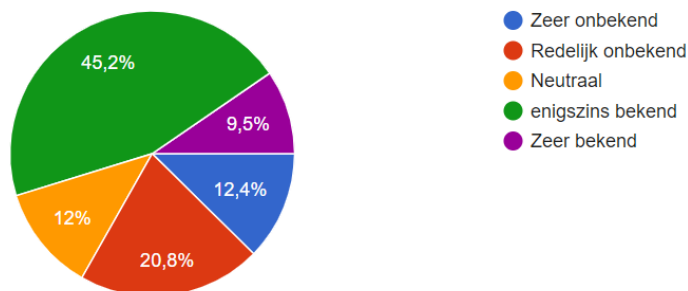
283 antwoorden

Het tweede gedeelte van de vragenlijst gaat over het Beleid en de Ambities van de Gemeente Rotterdam over het aardgasvrij maken van de woningen in Rotterdam.

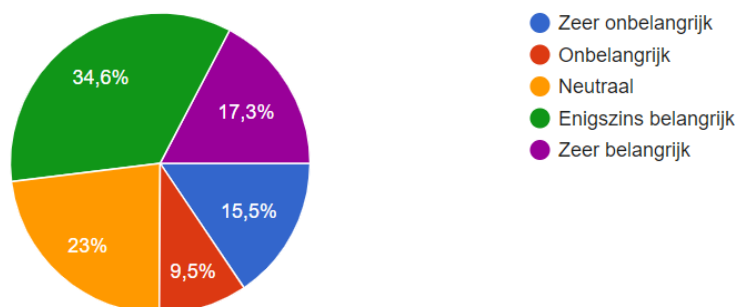
2.0 In hoeverre bent u bekend met het beleid en de plannen van DE GEMEENTE ROTTERDAM om alle woningen van het gas af te krijgen?

283 antwoorden

2.1 In hoeverre vindt u het belangrijk dat alle woningen van het gas af gaan (=de energietransitie)?

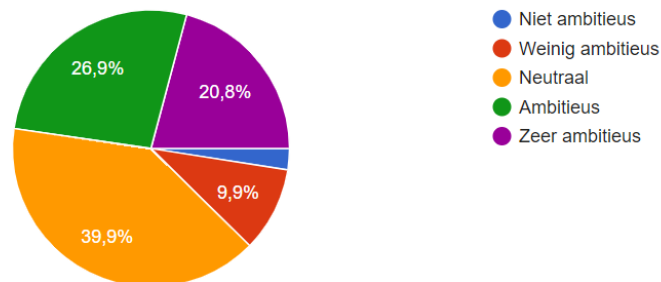
283 antwoorden

BIJLAGE 2: RESULTATEN MINI-ENQUETE BURGERPANEL ROTTERDAM 'VAN HET GAS AF'

2.2 Wat vindt u van de ambities van de gemeente Rotterdam hierin?

283 antwoorden

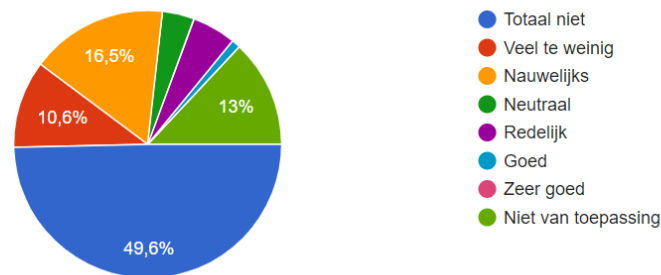

Het derde gedeelte van de vragenlijst gaat over Communicatie en Informatieverstrekking DOOR DE GEMEENTE ROTTERDAM en over wat de burger zelf kan doen in de energietransitie .

3.0 In hoeverre bent u geïnformeerd door DE GEMEENTE ROTTERDAM over het aardgasvrij krijgen van uw woning?

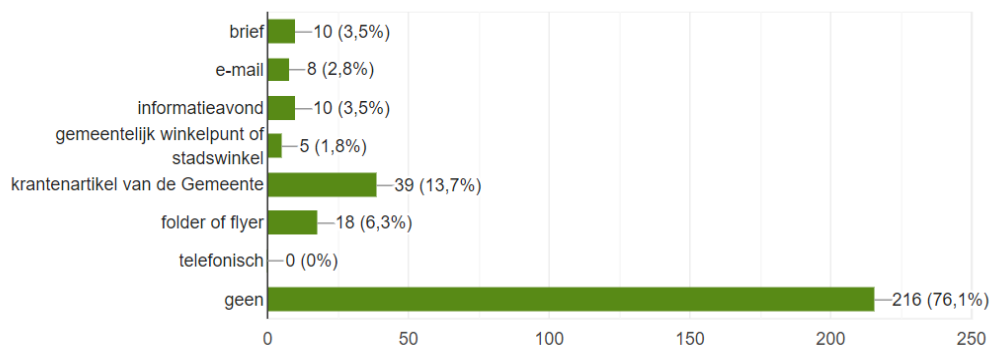

284 antwoorden

3.1 Op welke manieren bent u geïnformeerd door DE GEMEENTE ROTTERDAM over het aardgasvrij krijgen van uw woning? Kies uit de onderstaande mogelijkheden, u kunt meerdere keuzen maken.

284 antwoorden

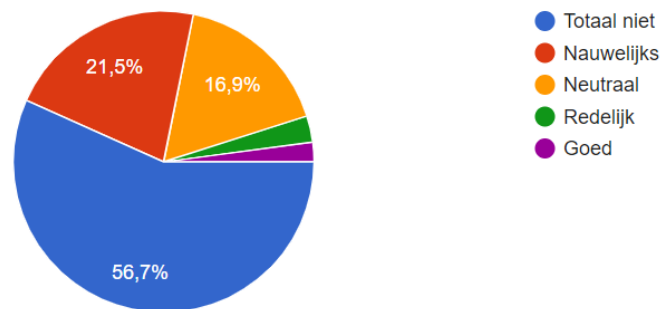

BIJLAGE 2: RESULTATEN MINI-ENQUETE BURGERPANEL ROTTERDAM 'VAN HET GAS AF'

3.2 Vindt u dat u voldoende bent geïnformeerd DOOR DE GEMEENTE ROTTERDAM over wat van u wordt verwacht (of zou kunnen worden verwacht als inwoner) over het aardgasvrij maken van uw (een) woning?

284 antwoorden

4.0 Hoe waarschijnlijk is het dat u op korte termijn concreet aan de slag gaat om van het gas af te gaan?

284 antwoorden

